

Als u geraniums kweekt, kunt u te maken krijgen met het Nagoya Protocol!

Er zijn tegenwoordig regels van toepassing op het gebruik van planten en andere genetische bronnen, waaronder het verbeteren (veredelen) van geraniums en andere planten. Wat houden de regels in? En hoe kunt u hieraan voldoen?

Uitwisseling van genetische bronnen

Vroeger was het heel normaal om genetische bronnen (zoals bijvoorbeeld planten en dieren) uit andere landen te gebruiken, zonder beperkingen of verplichtingen. Totdat internationaal het bewustzijn toenam dat zulke bronnen kennis of winst kunnen opleveren. Hierdoor wilden steeds meer landen rechten over genetische bronnen doen gelden, en werd het concept 'Toegang en Verdeling van Voordelen' (*Access and Benefit-Sharing*, ABS) geïntroduceerd.

ABS verwijst naar internationale regels die gaan over toegang tot genetische bronnen (en traditionele kennis), en de verdeling van de voordelen die voortkomen uit het gebruik hiervan. Dit houdt in dat de leverancier van de genetische bronnen meedeelt in de eventuele opbrengsten van het gebruik van de genetische bronnen. Het idee hierachter is dat het delen van de opbrengsten zal leiden tot bescherming en duurzaam gebruik van biodiversiteit. Het betekent echter ook dat de toegang tot en uitwisseling van planten, dieren en micro-organismen nu aan regels is gebonden.

Wet- en regelgeving

Vanaf 12 oktober 2014 geldt het Nagoya Protocol, een internationale overeenkomst waarin landen hebben afgesproken om ABS-regelgeving te implementeren. Aangesloten landen (waaronder Nederland) zijn nu verplicht ervoor te zorgen dat in hun land alleen legaal verkregen genetische bronnen worden gebruikt.

Binnen de Europese Unie zijn wettelijke regels voor alle gebruikers van genetische bronnen in de EU vastgelegd in de EU ABS Verordening (Verordening 511/2014). Alle gebruikers (instituten, bedrijven en burgers) zijn verplicht om de noodzakelijke inspanning (*due diligence* ofwel 'passende zorgvuldigheid') te leveren om er zeker van te zijn dat de genetische bronnen (en traditionele kennis) die zij gebruiken op een legale manier zijn of worden verkregen.

Landen binnen en buiten de EU beslissen zelf of en hoe ze toegang tot genetische bronnen in hun eigen land aan regels binden. De Nederlandse overheid heeft op basis van het Nagoya Protocol geen toegangsregels opgesteld voor het gebruik van Nederlandse genetische bronnen.

De overheden van EU-lidstaten moeten controleren of gebruikers van genetische bronnen hun verplichtingen naleven en moeten niet-naleving van de Verordening bestraffen. In Nederland houdt de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) toezicht op de naleving van de EU ABS Verordening. In de Wet Implementatie Nagoya Protocol, die de EU ABS Verordening in Nederland implementeert, staat welke sancties er opgelegd kunnen worden. Er kunnen herstelmaatregelen worden opgelegd, zoals het alsnog verkrijgen van de juiste documenten. Als dit niet lukt, kan men gedwongen worden om het gebruik te beëindigen.

Wat wordt verstaan onder 'gebruik van genetische bronnen'?

Een 'genetische bron' is genetisch materiaal van plantaardige, dierlijke, microbiële of andere oorsprong dat functionele eenheden van erfelijkheid bevat. 'Gebruik van genetische bronnen' wordt gedefinieerd als: "onderzoek en ontwikkeling van de genetische en/of biochemische samenstelling van de genetische bronnen".

Het verbeteren (veredelen) van planten valt onder ontwikkeling en wordt daarom gezien als gebruik. Het gaat hier bijvoorbeeld ook om het kweken van nieuwe geraniumsoorten. Er wordt hierbij geen

onderscheid gemaakt tussen commerciële en hobbyactiviteiten. Als u alleen planten houdt, vermeerdert en verkoopt zonder verdere selectie en/of veredeling, valt u niet onder de EU ABS Verordening, want dat valt niet onder de definitie van 'gebruik'.

De precieze invulling van het begrip 'gebruik' is binnen de EU nog onderwerp van discussie. Daarom heeft de Europese Commissie een [leidraad](#) gepubliceerd waarin uitgelegd wordt wat gezien wordt als 'gebruik', en wat niet. Er wordt momenteel gewerkt aan een herziene leidraad, die naar verwachting later dit jaar gepubliceerd zal worden.

Wanneer zijn de regels van toepassing op u?

De regels van de EU ABS Verordening zijn van toepassing als aan alle volgende voorwaarden is voldaan:

- de genetische bronnen zijn op of na 12 oktober 2014 verkregen;
- de genetische bronnen zijn afkomstig uit landen die partij zijn bij het Nagoya Protocol en toegangsregels hebben vastgesteld;
- de genetische bronnen vallen niet onder gespecialiseerde internationale ABS-verdragen, zoals het Internationaal Verdrag inzake plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw (*International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture, ITPGRFA*);
- de genetische bronnen worden gebruikt voor onderzoek en ontwikkeling met betrekking tot hun genetische en of/biochemische samenstelling, waaronder ook veredeling valt;
- het gebruik vindt plaats binnen de EU.

In het ABS Clearing-House (<https://absch.cbd.int/>) staat per land aangegeven of het land partij is bij het Nagoya Protocol en welke toegangsregels gelden.

Nederland heeft geen toegangsregels vastgesteld voor het gebruik van Nederlandse genetische bronnen. Wanneer u genetische bronnen uit een ander land van herkomst verkrijgt, zijn er mogelijk wel toegangsregels.

Wat moet u doen als uw activiteiten onder de EU ABS Verordening vallen?

- Ga na wat de toegangsregels zijn in het land van herkomst, bijvoorbeeld via de website van het [ABS Clearing-House](#) of het Nationaal ABS-Loket (*National Focal Point*) van het land.
- Indien vereist: verkrijg toestemming (*Prior Informed Consent, PIC*) van de bevoegde nationale instantie (*Competent National Authority, CNA*) van het land van herkomst.
- Onderhandel met uw leverancier over de voorwaarden en leg deze vast in een contract (*Mutually Agreed Terms, MAT*). Gebruik de genetische bronnen alleen zoals afgesproken met de leverancier en vastgelegd in de MAT.
- Bewaar alle documentatie tot 20 jaar na het beëindigen van het gebruik.
- Dien een zorgvuldigheidsverklaring in (via de [DECLARE website](#)) wanneer u externe onderzoeksfinanciering ontvangt of een product op de markt brengt.
- Geef relevante informatie door aan eventuele volgende gebruikers van de genetische bronnen.

Meer informatie?

Gebruikt u genetisch materiaal dat onder de EU ABS Verordening valt, of vraagt u zich af of dat het geval is? Dan kunt u meer informatie vinden op de website van het Nederlandse ABS-Loket: www.absfocalpoint.nl/nl. U kunt contact opnemen met het loket via het e-mailadres NagoyaNL@wur.nl.

Informatie over welke landen aangesloten zijn bij het Nagoya Protocol, en de regels die deze landen stellen, kunt u vinden op de website van het ABS Clearing-House: absch.cbd.int. Op deze site zijn ook de contactgegevens van de autoriteiten per land te vinden.